

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 1.

V Celovcu 1. januarja 1860.

5. zv.

Nuna in tica.

(Zložil Fr. Cegnar.)

Po celici tihi šeta se nuna
In sreberne gosli v roci derži,
Na goslih brenkoče napeta struna,
Iz belega gerla tožba doní:

„Po gorskih višavah serne nožica
Od kôpe do kôpe se prosto pne,
Svobodno z nižave pisana tica
Dviguje pod sive oblake se.“

„Od rože do rože brenčí bučela
Po solnčnih livádah s cveta na cvet;
Na raje se shaja družba vesela,
Veselje obhaja vesoljni svet.“

„Al' meni siroti v celici nuni
Na persih ognjenih kamen leží,
Izročam britkosti in tožbe struni
Od zore rumene do polnočí.“

„Zidovje je mertvo, narava živa,
Ta celica tesna, svet je širok;
Trohljivi tu notri strop me pokriva
In zunaj se spenja nebá oblok.“

„V to celico tiho zaperta nuna
Ubirala bodé strune glasné,
Da počí na goslih napeta struna,
Da oterpnejo nuni bele roké.“

„Če bilo bi prosto, ako bi smela,
Stopila čez porto bi v beli svet:
Odprite mi porto, zapri se cela,
Da idem svobodno veselja objet!

Na celičnem oknu šmarnica tica
Zaklenjena v kletki tesni čepí;
Bolí jo prehudo sužnja glavica,
Umirajo njene kalne očí.

Ozrè se na nuno, glasno zapoje:
„Preljuba nevesta svetih nebes!
Ranile so v serce me tožbe tvoje,
Življenje je v celici britko res!“

„Al' tiha ta cela, nunica moja!
Odpira nad tabo sveto nebó,
V nebesih domá je dušica tvoja,
Le strune ubiraj z beló rokó!“

„Tud' mene nespolnjena tare želja,
Tud' meni na duši tuga leží:
Brez proste perote ni ga veselja,
Ker zame prostora v nebesih ni!“

„Tri tedne že klujem bele šibine,
Se milo oziram v černo goró;
Spusti me, sestra, da jad me mine,
Da prosto sferčím pod sinje nebó!“

Na stricovem domu.

(Spisal Fr. Erjavec.)

Ravno kar je odzvonilo v šemklavški cerkvi tri četerti na deset. Težko sem že pričakoval desete ure; bila je zadnja v starem letu, ker ž njo so se pričeli zaželjeni božični prazniki. Bukve sem imel že davno pod klopjo na jermenu in le na pol sem še slišal nauk o

„verba deponentia“, ktere nam je učenik posebno za praznike priporočal. Moje misli so bile le na stričevem domu; vganjeval sem tudi, ali bo prišel Jaka z mlado kobilo ali z belcem pómé. Ko bije ura rešivna, deremo veselo ven in že od daleč zagledam Jakata, ki me je v dolgem kožuhu čakal pred velikimi vratmi. Jaka je bil izgled pridnega in zvestega posla; že od otročjih let je bil v stricovi hiši za pastirja in potem za hlapca. Bil je pri hiši kot domač in stricova desna roka. Vse ga je rado imelo; posebno midva sva bila vedno skupaj in kaj zvesto sem ga poslušal, kedar mi je pravil, kako se je skrival pred beriči, ko so ga hteli v soldate vzeti. Pomladi mi je delal piščalke in celo leto mi je nabiral žimo, da sem po zimi ticam nastavljal.

Jaka je imel v komesii še nekaj opravka, kar ga je dobri dve uri mudilo. Te dve uri ste bili za me pol večnosti; svojo culico sem si bil že pred tremi dnevi navezal, toraj nisem imel ničesar opraviti. Na hišnem pragu sem prezebal in gledal, od ktereга vogla bo Jaka prišel. Ko pride, se vsede na saní in zderčiva proti domu. Bilo je mraz, burja je pihala in proti večeru je začel sneg naletovati. Dobro zavit sem ležal na sanéh in poslušal burjo, kako je po hrastéh piskala in žvižgala. Jelo se je mračiti in drevesa ob potu so se mi zdele več; goli verhi so šterleli v zimski mrak; včasih je zapokala tudi kaka suha veja, ktero je burja ulomila.

Vzdignem glavo in pogledam okoli sebe, pa se nisem spoznal, kje da sva.

„Ali bova že kmalu domá?“ poprašam Jakata.

„Črez pol ure sva pri černi lipi!“ mi on kratko odgovori.

Černa lipa! Te besede so mi zbudile mnogo misli. Mislil sem na svojo staro mater, ko so mi pravili povest od te lipe. Takrat sem bil še majhen in tisti večer, ko so mi pravili to povest, si nisem upal iti spat, mogli so me spremiti in toliko časa pri moji postelji sedeti, da sem zaspal. Večkrat se še spominjam na ljubo staro mater, na njen prijazni veli obraz in na njene radodarne roke, ki so mi večkrat podale lepo rudeče jabelko, ko sem mislil, da že davno ni več pečlja pri hiši. Zdaj pa že počivajo nekaj let v tistem grobu ne daleč od Bregarjevih, ki sta dala tej lipi imé.

Pred več leti namreč se je peljala po ravno tej cesti lepa kočija, v nji pa imenitna žlahtna gospôda. Tisto zimo je sneg dolgo ležal, po cesti ga je bilo še na debelo; toraj v kočiji niso slišali, kedaj jim je padel žakeljč cekinov iz kočije na cesto. Pogrešili so ga potem pač in ga dali na oznanilo, pa nobeden se ni oglasil. Ljudje, ki so šli s terga, so sicer vidili mladega Bregarja, ki se je s svojo ženo za to kočijo peljal, da je pri tej lipi z voza stopil in nekaj pobral. Spričati se vé mu ni mogel nihče, ali ljudje so pa vendar govorili od tega. Tudi gospôska je bila to zvedila. Bregar je pa tajil in se rotil, da o tem ničesar ne ve. Prišlo je na prisego.

Prisegla sta oba, Bregar in Bregarica. Ko se po prisegi peljata domú in do te lipa prideta, jima začne slabo prihajati. Bregar udari po konju, ali komaj se pripeljeta domú, se jima v glavi zavertí, padeta na tla — in nikoli več nista ustala. Kar je bilo še posebno čudno, je to, da sta oba černa postala, vsaj ljudém se je tako zdelo, ki so ju hodili kropit. Pravijo, da so bile celo njune kosti, ko so jih čez več let prekopali, černe kot ogel. Od tistega časa se je te lipa prijel primek černa lipa, akoravno je taka, kot vsaka druga.

Ko sem spet glavo kviško vzdignil in okoli sebe pogledal, bila sva ravno pri lipi. Drevo je stalo na samem kakih dvajset korakov od ceste. V večernem mraku so se mi vidile veje res černe in zdelo se mi je, kot bi slišal, kako šumi po njih duh krive prisege. Groza me je obšla, zamižal sem spet in se pomaknil bliže Jakata.

Bila je že terda tmà, ko se ustavi konj pred stricovo hišo. Mina pride nama naproti in mi vzame culico iz rok; sicer bi jo bil lahko sam nesel, ker ni bila težka, pa Mina je bila zelo postrežljiva in je človeku dobro storila, kjerkoli je vedila in znala. Ko stopim v hišo, pozdravim strica, ki so za mizo sedeli in s perstmi na mizo bobnjali. Bili so prijazni kot vselej, prašali so me po tej in uni reči. Ko se zgovarjava, pride v hišo Marička, moja sestrična. Akoravno sem strica spoštoval in sem Jakata in Mino rad imel, sem imel vendar med vsemi Maričko nar rajši. Pa je bila res tako ljuba in iz serca dobra, da menda ni bilo človeka, ki bi imel naj manjše stvarice zoper njo. Akoravno sem bil veliko mlajši od nje, sva bila vendar velika prijatla. Ko sem bil še manjši, sem jej časih nagajal, pa je bila zmiraj ravno tista dobra Marička. Ko sem šel pervikrat v mestne šole, mi je dala iz svojih molitvinih bukvic vse naj lepše podobice, da me je bilo vseh vzeti skoraj sram. Zato sem jej pa tudi za god kupil njeno patrono v tablici za dvajset krajcarjev. Več mescov sem hranil krajcarje in marsikak rožič sem si odtergal od ust, pa na zadnje še ne vem, kako bi bilo s tablico, ko bi mi ne bil Jaka groša posodil. Imel sem namreč samo sedemnajst krajcarjev, kràmarica jih je htela pa dvajset. Bila je neusmiljena, terdovratna žena, nobena prošnja ni mogla omečiti njenega kamnitega serca. Pa sem se zató tudi nad njo maščeval. Ko mi je namreč Jaka posodil groš, nisem kupil tablice pri njej, ampak pri kramarju, ki je ravno nji nasproti prodajal in tablico sem nesel memo nje tako očitno, da jo je mogla viditi. Marička je bila tablice tako vesela, da bi mi bilo še dan danes žal, ko bi jej ne bil napravil tega veselja.

Drugi dan, bilo je pred svetim dnevom, sem imel sila veliko opraviti; treba je bilo v kotu jaslice napraviti. Že dva mesca sem se veselil jih, ker letos sem imel nove pastirce in ovce, tudi novega osla sem seboj prinesel, ker stari je po neki nesreči ušesa zgubil. Jaka mi je cel koš mahú preskerbel, in že na vse jutro sem začel delati. Hlev sem iz novega postavil, ker stari je bil res premajhen;

saj sta razun svete družine samo dva pastirca mogla v hlevu klečati in tudi vol in osel sta po moji misli preveč na tesnem stala. Toraj sem prav prostornega napravil, pet pastirjev je stalo in klečalo v njem in eden je imel tudi ovco pri sebi. Tudi Marička je imela mnogo opraviti, ker treba je bilo vse podobe svetnikov čedno umiti, na voglih na novo pozlatiti in jih z novimi pisanimi penkljami olepšati. Druge leta sva hodila eden k drugemu gledat, koliko je že narejenega in eden drugemu sva dobre svete dajala; ali letos je bila Marička, to sem bil že prešnji večer zapazil, nekako zamišljena in žalostna; nikoli ni prišla gledat mojega dela, komaj se ji je ljubilo odgovoriti, če sem jo kaj uprašal.

„Marička! kaj meniš, kje bi se vol bolje podajal, na levi ali na desni?“ jo uprašam jaz.

„Deni ga, kamor ga češ, meni je vse eno!“ mi je s tihim glasom odgovorila in še oči ni vzdignila od oreha, kterega je ravno pozlačevala.

Čakaj! si mislim sam pri sebi, to ti bom pa povernil. Da bi Bog dal, da bi htela tudi ona mene za kak svet prašati, jej bom tudi takó povedal. Ali moja želja se ni spolnila; ona je delala tiho naprej in je še prej dodelala, kot jaz.

Strica ni bilo domá, Mine pa nisem hotel za svet praševati, ker v tacih rečéh nisem Mini veliko zaupal; toraj sem delal vse po svoji glavi. Ko so bile jaslice dodelane, sem prižgal lučice in sem poklical vse domače skup; tudi k našemu sosedu, h Kamnarju sem hotel ljudi klicat, pa so mi vsi domači branili. Jaslice so vsem dopadle. Mina je djala, da še nikoli ni kaj takó lepega vidila, tudi Marička jih ni mogla prehvaliti in jaz sem pozabil prejšne nevolje in iz serca sem jej odpustil, kar se je v mojih očéh pregrešila.

Ko sva potem sama v hiši sedela, ji rečem: „Marička! zakaj si pa tako žalostna?“

Ona se posili v smeh in zmaje z glavó. „Saj nisem žalostna.“ Ali njen glas, ki je bil bolj joku kot smehu podoben, in dve solzici, ki ste jej v očesih migljali, ste mi povedali, da jo nekaj peče pri sercu. Jaz jo primem za roko, ona me milo pogleda. „Nikar ne taji,“ jej rečem na dalje, „povej mi, kaj ti teži sercé! Pa komaj sem zadnje besede izgovoril, kar stopijo stric v hišo. Marička precej ustane in gre ven. Stric so pogledali moje jaslice, so dobrovoljno z glavó pokimali, potem pa so se usedli za mizo, so podperli glavo z levico, z desnico so pa zamišljeno bobnjali ob mizo.

Med tem se je storil mrak in Jaka pride v hišo s svetilnico v roki, za njim pa Mina z žerjavico in z žegnano vodó. Stric ustanejo, vzamejo ponvo z žerjavico in kadilo; meni pa dajo vodo. Vsi se odkrijemo, Jaka stopa s svetilnico popred, za njim gredó stric in za stricom jaz. Tako smo hodili zdaj že šesto leto, stric so molili popred, z Jakatom sva odgovarjala. Noč je bila tiha in jasna, zdelo se

mi je, kot bi zvezde ne bile še nikoli tako goste in kot bi bile tole oči angeljev, ki nam oznanujejo rojstvo Gospodovo, kakor so ga oznanovali nekdanj pohlevnim pastirjem. Šli smo okoli vseh voglov in po vseh shrambah in na zadnje v hlev. Stric so pokadili vsako živinico posebej, in jaz sem mogel vsako poškropiti. Živali so pa tudi tako prijazno gledale, kot bi razumele, kaj pomenjajo te lepe navade. Takrat bi bil skoraj verjel, kar mi je pravila Mina, da nocoj o polnoči živina govori.

Po tem opravilu prinese Mina merzlo večerjo na mizo. Po večerji smo molili, kakor je navada; in ko odmolimo, grem naglo po lupine v miznico, da bi bili po stari navadi za orehe lupinčali. Pa stric so rekli, da ne bojo igrali, tudi Mina se je obotavljala in s silo sem jo pripravil od peči za mizo. Tudi Marička ni imela pravega veselja, in komaj sva jo z Jakatom pregovorila, da je prisedla k nam. Jeli smo igrati; pa igra ni šla nič kaj od rok, nekaj je manjkalo — vse je bilo premertvo in kmalu smo nehali. Zdaj sem še le spoznal, da se je moglo nekaj posebnega prigoditi, ker so vsi bili bolj ali manj poparjeni. Stric so imeli pred seboj „življenje svetnikov“; pa ne vem, ali so kaj brali ali ne, ker so zmiraj le na eno stran gledali in nikoli niso lista prebernili. Mina se je spet k peči usedla in Marička k nji. Mina je večkrat globoko zdihnila, kar sicer ni bila njena navada, in Marička je pogosto očeta milo pogledovala. Ko bi midva z Jakatom ne bila od brinovk in veveric govorila, bi bilo menda vse tiho v hiši. Pa tudi Jaka me je kmalu zapustil, imel je še pri živini opraviti. Pervikrat se mi je tožilo v stricovi hiši. Še nekaj časa sem sam lučal lupine po mizi in sem mislil: Kaka škoda za take lepe lupine! Koliko orehov sem poterl zavoľjo njih, koliko lupin sem zavergel, preden sem dobil teh pet izvoljenih — in zdaj pa še igramo ne!

Ves večer bi bili menda dolgčas prodajali, ko bi ne bila prišla stara Hostarica v vás, ona nas je nekoliko oživila. Pod našim zvonom je ni bilo babe, ki bi bila vedila toľiko povest, kot Hostarica; in kar je bilo še nar boljše, nje ni bilo treba dolgo prositi. Jela je praviti od zaklete deklice, od zlate ribice, od treh bratov in še veliko drugega, kar sem pa že pozabil. Gotovo bi jej bil šel jezik do jutra, ko bi ne bili stric na uro pogledali. „Kteri mislite iti k maši, se le napravite! Bo že čas!“ S temi besedami so prestrigli stric Hostarici besedo, ko je ravno pravila od psa, ki je žerjavico jedel. Stric so imeli prav, veliko ni manjkalo do enajstih. Vsi ustanemo in se hitimo napravlјati. „Marička! mi dva bova pa domá varovala!“ pristavijo stric. Te besede gotovo niso bile Marički po volji, ker sem dobro vedel, da bi šla rada z nami. Nobene ni zinila na očetove besede, le žalostno jih je od strani pogledala in šla v kamrico. Zdi se mi, da se je celó jokala. Meni se je revica v serce smilila, in rad bi bil prosil strica zanjo, ko bi ne bil vedil, da moja prošnja nič ne pomaga.

Med tem je Jaka že kobilu napregel. Do farne cerkve je namreč dobre pol ure hodá, torej smo se večidel vozili, posebno po zimi. Mina in jaz se usedeva na saní, spredej k Jakatu prisede še dekla in tudi za Hostarico se je dobil prostor, ker babnica je bila suha kot raženj. Ko derčimo po cesti, se je slišalo zvonjenje od treh strani, ker noč je bila tiha in mirna, nobene sapice ni bilo čutiti. Neizrečeno lepo je bilo slišati, kako so glasovi mogočno in praznično doneli po čistem zraku; jaz sem se naslonil na Mino in sem mižé poslušal, kako se ujemajo razni glasovi. Petje zvonóv je odmevalo v mojem sercu, in zdelo se mi je, kot bi imel tudi jaz v persih zvon, čigar glas se z unimi veže v lepe harmonije. — Mislím, da tisti večer bi bil lahko umerl.

„Zvezda se je uternila, ena duša je šla iz sveta!“ reče zdaj Hostarica.

„Bog jej daj večni mir in pokoj!“ pristavi Mina.

Jaz pogledam na nebó — bilo je čisto in zvezde so hudo migljale.

„Oh! koliko zvezd tû gori!“ pravim jaz.

„Se vé da jih je veliko“, odgovorí Mina, „saj imá vsak človek tû gori svojo zvezdo.“

„Ali jo imam tudi jaz?“ vprašam na dalje.

„Se vé, da jo imaš, pa Bog obvari, da bi htel uganjevati, ktera je tvoja; če bi jo uganil, bi pri ti priči umerl.“

Premišljeval sem Minine besede; strah in otročja radovednost sta me navdajala. Pogledal sem spet kviško in mislil na Minino prepoved — pa ko sem to mislil, sem že grešil. Izvolil sem si naj lepšo in naj svitlejšo; sopsti si nisem upal, ker sem mislil, zdaj zdaj bom mertev. Ker se mi ni nič zgodilo, sem si volil drugo, tretjo, in pri vsaki sem pogumnejši postajal; hitro sem volil eno za drugo, od konca le večje in lepše, pozneje vse križem — pa na zadnje sem obupal, da najdem pravo.

Med tem se pripeljemo do cerkve; ženske so šle naravnost v cerkev, jaz sem pa počakal toliko, da je Jaka konja k mežnarju spravil. V cerkvi smo imeli svojo klop, komaj sva prerila do nje, tolika gnječa je bila. Cerkev je bila lepo razsvitljena, orgle so mogočno donele, njih glas mi je pretresal vse ude; vse se mi je zdelo bolj praznično kot navadno, celo šolmašter je pogladil za nocoj svoj gerčavi glas, kolikor je bilo mogoče. Svetniki so imeli tako jasne obraze in angeljci so prijazno z glavami kimali — vsaj meni se je tako zdelo. Gorkota in petje sta me tako prevzela, da sem zadremal, vsaj drugi dan nisem vedel, kako sem domú prišel. Ženske se po opravilu niso htele domú peljati, ampak so pri Mežnarjevih čakale juterne perve maše. Na sveti dan sta se peljala Marička in stric k prvi maši, ali prav za prav k prvim trem, Jaka in jaz sva ob desetih še k dvema šla. Stric so bili še vedno čmerni in nevoljni, in danes je bil prvi veliki praznik, da niso rekli Jakatu, da bi obesil konju na vrat lepe kregulje, ktere so po ranjkem fajmoštru kupili.

(Dalje prihodnjič.)

spoznati, da vodi človeka nevidljiva roka skoz celo življenje, da je med duhovi, še v telesni ječi zapertimi, neka tajna zveza, da vidi duh skoz neko temno zagrinjalo dalje, kakor mi mislimo, da tako imenovani spomin, na ktereга verujejo priprosti ljudje preveč, izobraženi sploh premalo, ni ravno reč čisto prazna. Če spoznamo to, ne bomo pripisovali naključbi dogodb nam nerazumljivih."

Častnik oberne besedo na druge reči; beseda je dala besedo; prišli smo v Postojno. — V prihodnjem pismu ti bom popisal pot od tod do Ljubljane, danes dosti; popisal sem ves papir, zunaj tuli strašna burja, persti mi zmerzujejo, ura bije polnoči. Z Bogom!

Tvoj

svak

France Češnarjev.

Na stricovem domu.

(Dalje.)

Popoldan sva ostala z Mino sama domá, vsi drugi so šli h keršanskemu nauku. Toliko časa, da je Mina zunaj pospravila, sem bil sam v hiši za pečjo in sem prebiral „Svetina“; pa se mi ni veliko ljubilo, ker sem ga bil že tolikokrat prebral, da sem ga že skoraj iz glave znal. Ko pride Mina, sem jo pregovoril, da sva „zajca“ lovila. Ali ona je znala slabo loviti, jaz sem pa njo precej ujel, to se je pa Mini za malo zdelo; toraj sva spet pustila zajca in pse. Jaz sem se ulegel po peči in sem mislil, kdo bi bil tega kriv, da v stricovi hiši več tako prijetno ni, kot je bilo včasih. Ali so stric sami, ali Marička, ali kdo drugi? Mino sem slišal večkrat zdihniti, toraj pomolím glavo s peči in jo poprašam:

„Mina! kaj pa ti je, da se tako deržiš?“

„„E, saj ni, da bi moral ti vse vediti. — Tudi si še preotročji, da bi vse zastopil.““

„Mina! povej mi vsaj, kaj je Marički, da se vedno bolj na jok kot na smeh derži. Ti gotovo veš, zakaj da so stric proti nji tako ostri, zakaj ni smela sinoč z nami in zakaj je morala danes s stricom k prvi maši?“

„„Kaj pa, da vem!““ Te besede je Mina bolj zdihnila, kot izgovorila.

Ta zdihlej je bil olje v ogenj moje radovednosti. Kot bi trenil, sem bil iz za peči in sem sedel pri Mini.

„Minca! kaj ne, da mi boš povedala, saj nisem več tako otročji, kot ti znabiti misliš“.

Mina misli nekaj časa in gleda pred se na tla, potem mi pravi: „Vidiš, vsega tega je kriv Kamnarjev Pavle“.

Jaz jo debelo pogledam in začudivši se ponavljam njene zadnje besede: Kamnarjev Pavle!

„Ja, sam on in nihče drugi! Kaj ne, da se ti to čudno zdi, pa je vendar le res. Vidiš, to je bilo pa takole. Tisto nedeljo po svetem Andreju gre tvoj stric po južini h Kamnarju, ker Kamnar je Andrej, in kakor imajo že od nekdanj navado, hodijo sosedi eden drug zega vezovat. Tudi Marička bi bila imela na večer za očetom iti; reva se res napravi in ravno hoče iti, kar prirohní tvoj stric domú. Saj sem vendar že čez trideset let pri tej hiši, ali tako razkačenega ga vendar še nisem vidila. Najpred se je znosil nad Maričko, neutegoma se je morala razpraviti in še iz hiše ni smela iti. Z Jakatom sva htela miriti, pa bolj ko sva ga pogovarjala, hujše je noril. In pri vsem tem še ni bilo iz njega spraviti, kaj ga je tako zdražilo. Meni celo noč ni dalo mirú; na vse zgodaj sem že šla k Mejaču, ker sem vedila, da je bil tudi on zraven, in Mejaška mi je razložila, kaj da so imeli. Drušinja je bila prav vesela, posebno naš je bil prav židane volje. Pogovarjajo se od mnogo reči, beseda dá besedo, govorica pride tudi na Maričko. Kamnar začne bolj od strani in po ovinkih snubiti Maričko za svojega Pavleta. Pa komaj naš čuti, kam pès taco molí, ga zgrabi jeza, pravijo, da bi bil celo v Kamnarja skočil, ko bi ne bili drugi možjé branili. Vidiš od tistega večera ni več mirú ne veselja v naši hiši; jaz sama ne vem, kaj bo iz tega. Nar bolj se mi še smili Marička, le poglej, kako prepadeno revše okoli hodi, saj ni skoraj več za spoznati; kedar jo pogledam, pridejo mi solze v oči“.

„Pa zakaj se branijo stric vzeti Pavleta za zeta, saj je vendar Pavle nar zalíši in nar pridniši fant v fari, in Kamnarjeva hiša je ena nar terdnejših“.

Ravno to je, Pavle ni Kamnarjev sin, on ga je le za svojega vzel“.

„Čigav je toraj?“

„Sam Bog vé, ljudje pravijo, da so ga cigani pustili“.

„Cigani! kaj govoriš Mina?“

„Cigani, cigani! Oh nikoli ne bom pozabila tistega jutra, saj še sama prav ne vem, koliko je že od tistega časa, mora že biti čez dvajset let, takrat je bila še tvoja ranjca teta živa. Bilo je na svetega Petra dan. Me dve sve se ravno napravljale, da bi se peljale k svetemu Petru, ker veš, da je bila ranjca iz šempeterske fare domá. Me dve se ravno napravljave, kar priteče Kamnarica v eni sapi k nam. Komaj da je mogla spregovoriti: Pojte, pojte — poglejte! Preplašene greve za njo, pred Kamnarjevo hišo je stalo veliko ljudi, ki so ogledovali dete, ki je bilo znabiti leto staro. Ko je namreč Kamnar živini pokladal, se mu je zdelo, kot bi v svislih nekaj stokalo; skonca sam sebi ni verjel, ali stokanje je bilo vedno glasnejše in nazadnje je razločil popolnoma otročji vek. Gre tedaj gledat in najde

v slami v umazane in stergane cunje zavito dete. Nihče ni vedil, čigav bi bil otrok in kako je prišel v Kamnarjeve svisli. Med drugimi babami pride tudi Hostarica. Ta komaj otroka pogleda, pa zavpije: to je ciganski otrok, le poglejte svitle černe lase in černe oči. Vsi so dali Hostarici prav, vsak se je čudil, kako da mu ni to prec na misel prišlo; zdaj so se vsi domislili, da so se pretečeni teden cigani po naših gozdih klatili. Kamnarja takrat še nista imela svojih otrok. Kamnarici je to dete tako dopadlo, da je moža pregovorila, da ga je vzel za svojega. Ker niso vedili ali je otrok že kerščen ali ne, so ga kerstili še tisti dan, dali so mu ime Pavle; tako je htela Kamnarica, ker so ga na ta dan našli“.

„Fantek je bil vedno zdrav in je rastel prav hitro v veselje Kamnarjevih. Bil je prav priljuden, ubogljiv in priden, vse ga je rado imelo. Večkrat sem rekla Kamnarici: Lej, kako ti Bog povračuje dobro delo, fant je pravi božji žegen pri hiši. V družino družih otrok ni nikoli posebno rad zahajal, posebno ko je zvedil, da ni Kamnar njegov oče. Otroci so se namreč pri igri nekaj sperli in eden mu pravi: cigan! Ves objokan je prišel domú, komaj sta ga Kamnarja potolažila. Od tistega časa se je na paši naj rajši ločil od družih. Ker ni imel druge tovaršije, je piskal na piščalko, ktero mu je dal slepi Pavlač; saj si menda tudi ti poznal tistega berača, ki je predlansko pomlad na Kovačevem podu umerl. To piščalko je nosil vedno s seboj, pa kako ti je znal tudi fant piskati! Kar vse ga je poslušalo in vendar se ni nikjer učil, prav sam od sebe. Po zimi je hodil h kaplanu, se je naučil brati in pisati in gospod Janez ga nikoli niso mogli prehvaliti, kako prebrisane glave da je“.

„Ko so šli gospod Janez od nas, so mu dali v spomin lepe gosli, ker so vidili, da ima Pavle veliko veselja do muzike. Teh gosel ni djal skor nikoli iz rok, bodi si na produ, na paši ali v gozdu, povsod so ga spremljevale, in zdaj ko je za pastirja že davno odrastel, gode poletne večera na vertu. Neizrečeno lepo zna, še vse bolj kot stari Godež; človeku se res kar serce taja, če ga poslušša. Hostarica mi je večkrat rekla, da zdaj je prepričana, da je Pavle ciganske kerví, ker samo ciganom je prirojeno, da znajo sami od sebe tako gosti. In jaz sama bi skor mislila, da je res tako.“

Mina je zdaj prenehala, cel čas sem jo zvesto in verno poslušal, cel čas nisem odtegnil oči od njenih ust, še le ko sem vidil, da je popolnoma umolknila, sem jo hotel poprašati bolj natanjko za to in uno reč, pa nisva imela več časa, ker so ljudje že iz cerkve prišli.

Vsedel sem se spet za peč. Vse kar mi je Mina pravila, sem v duhu še enkrat ponavljal. Zdaj se mi je pač razjasnila marsikaka reč, ktero sem te dni vidil in slišal v stricovi hiši; zdaj sem vedil, kaj je vzrok Maričkine otožnosti in stricove nevolje. Pavle — cigan! te misli se nikakor nisem mogel odkrižati; vse kar sem kdaj od ciganov slišal ali bral, mi je rojilo po glavi. Moja stara mati so mi

časih pravili, da so pravi cigani iz Egipta doma, da je to od Boga zaveržen rod, ker ni hotel sprejeti matere božje, ko je bežala z božjim detetom pred grozovitim Herodom. Zato so prekleti in vsak se mora sedem let klatiti križem sveta. Zmislil sem se tistih ciganov, ki so nekega jesenskega večera na Savskem produ kuhali in plesali; danes sem se spomnil tudi tiste blede ciganske deklice s plamečimi črnimi očmi, kateri sem dal nekdanj polno canjico rudečih jagod. Bilo je poletni popoldan; razun mene ni bilo žive duše doma, vsi drugi so bili v senožetih. Na hišnem pragu sem ravno sedel in zobal okusne jagode, kar zagledam, da je tropa ciganov zavila po stegnah proti našemu kozelcu. Hitro skočim v vežo in zapahnem vežne vrata. Cigani so res prišli do hiše, možje so šli po cesti naprej v vas in tudi babe in otroci so šli za njimi, ko so vidili, da je vse zaperto.

Ko so se vsi zgubili po vasi in nisem nobenega več vidil, odprem spet vrata in se vsedem na prag, kar naenkrat stoji pred menó cigansko dekle kakih dvanajst let staro. Bila je bosa; raztergana obleka ji je segala komaj do kolena, le lasje so bili lepó v dve kiti spleteni, ki ste ji po plečih mahale. Lica je bila prepadenega, menda je bila bolna, ali oči so se ji svetile kot živi ogenj. Ko sva se z očmi ujela, sam ne vem, kaj mi je bilo: neka neumna plahota me je obšla, hotel sem spet zapreti vrata; ko pa vidim, da se dekle ne gane z mesta, obstojim na pragu in tako sva se gledala molcé, ali njenega bistrega pogleda nisem mogel dolgo zderžati. Ko spet povzdignem oči, vidim kako poželjivo pogleduje moje jagode, nisem se dolgo premišljeval, polno canjico jej podam. Ona se rahlo nasmehljá, seže v nedrije, mi stisne v roke lesen križec in odide. Dolgo sem še gledal za njo; tako dolgo, da je zginila za bližnjimi hišami. Potem se mi je celo noč sanjalo od mlade ciganke. Tisti križec sem hranil nekoliko časa; ko sem ga pa pozneje materi pokazal in jim povedal, kdo mi ga je dal, so ga vergli v ogenj. Potem nisem mislil več na križec ne na ciganko, ali današnja Minina povest mi jo je spet živo pripeljala pred oči.

V Pavleta in v cigane sem se tako zamislil, da nisem vedil, kdaj se je storila noč in kdaj so luč naredili; še le stricov glas me je zbudil iz mojih sanj, ko so me po imenu poklicali in mi veleli, da bi jim iz „drobtinc“ kaj bral. Vsedem se in začnem brati, kar so mi stric odkazali, ne vem kaj da je bilo, ker moje misli so bile še vedno drugod; verste so se jele gibati in čerke so mi plesale pred očmi, večkrat sem moral obstati ali pa sem preskočil versto.

„Kaj pa ti je danes, da ne znaš brati, ali si pijan ali kali?“ s temi besedami mi vzamejo stric bukve iz rok in sami berejo naprej. Ali kakor se mi je zdelo, tudi njim ni šlo branje nič kaj od rok. Kmalo so položili bukve spet na polico in šli od doma, kar se nam je vsem čudno zdelo, ker to sicer ni bila njih navada; v veži so še rekli Mini, da njih z večerjo ni treba čakati. Mi drugi smo tiho se-

deli vsak v svojem kotu, nobenemu se ni ljubilo govoriti; drugega se ni slišalo, kot tiktak stare ure, zunaj je pa sultan glasno lajal okoli hiše.

Dolgočasno so se vlekli dnevi eden za drugim; ne ene prav vesele ure ni bilo, toraj mi je bilo prav ljubo, da so šle vakance h koncu. Starega leta dan po južini so se stric nekam peljali. Sicer so me vselej sebó vzeli, danes mi pa niso rekli besede in jaz se nisem htel siliti, ker sem vedil, da niso dobre volje. Ko se odpeljejo, se jaz napravim in grem na Savski prod, da bi mi popoldan poprej minul. Bilo je sicer merzlo; ali hoja me je toliko ugrela, da bi tudi hujega mraza ne bil porajtal. Sneg je ležal na debelo; brinovi germi, ki pogosto rasejo po produ, so le veršičke molili iz snežne odeje. Burja je bila sneg toliko sterčila, da me je deržal, in tudi struge, ktere je bila zadnja povodenj po produ napravila, so bile do terdnega zamrznjene. Okoli strug je rastlo verbovo germovje, bolj proti Savi pa so stale lepe jelše z visocimi topoli namešane; od germovja in od drevés je viselo dolgo ivje, ki se je lesketalo v večernem solncu. Prišel sem noter do Save, bila je sicer majhna, ali veliko bolj zelena, kot po letu in čista kot ribje okó.

Vse je bilo tiho, le vrane, ki so unkraj Save ob cesti letale, so se oglašale včasih s svojim kra-kra in od nasprotnega mlina se je slišalo ropotanje in klepetanje koles. Na dnu so stale s snegom ogernjene Kamniške in gorenske planine, ktere je zahajajoče solnce obsevalo z rudečim svitom. To me je opomnilo, da bo treba iti proti domu. Precej hitro sem korakal po zmerznjenem snegu med verbovjem, kar zaslišim stopnje po snegu; prav dobro sem tudi razločil, da se mu je časih sneg uderl pod nogami, viditi ga pa še nisem mogel. Stopnje so se hitro bližale, tudi germovje se je jelo gibati in pred menó stoji — Kamnarjev Pavle.

Pavle je bil gotovo najzališi fant na celem Posavju. Zraščen je bil kot jelka, zraven lahek in gibčen kot jelen. Černe kodraste lasé je nosil nekoliko dalje, kot je bila sicer navada pri kmečkih fantih in černe berkice, ktere so ravno dobro poganjati jele, so se prav dobro podajale k resnemu obrazu. V vsem je bil prav podoben tistemu rimskemu vojaku, ki je v naši cerkvi pri božjem grobu na desni strani za stražo stal, kateri je meni v mladostnih letih tolkanj dopadel, da bi ga bil lahko celo uro neprenehoma gledal.

Ko je danes tako neutegoma pred menó stal, sem se ga nekoliko ustrašil, ne da bi se ga bil bal; ali nekako neznano čutje me je spreletelo, da me je serce zbolelo — spomnil sem se Maričke.

Ko se nekaj časa tiho gledava, me on nagovori:

„Ali si se me ustrašil?“

Jaz odmajem z glavo.

„Kako, da hodiš tù po produ zdaj na večer prav sam?“

„„Domá mi je bilo dolgčas, sem pa šel proti Savi. Zdaj bo pa že kmalo noč, moram iti proti domu, da ne bodo skerbeli, kje da sem.““

„Saj grem jaz tudi, pojva skup!“

Molcé greva naprej, meni je bilo nekam čudno pri sercu; ne da bi me bilo groza spremljevalca — ali znebil bi se ga bil vendar rad.

„Zakaj pa ne prideš te praznike nič k nam v vas, kaj smo se ti tako zamerili, saj druge leta si rad prišel?“ Nisem vedil, kaj bi bil na to odgovoril, Pavle pa nadaljuje: „Pa kaj te bom upraševal, saj dobro vem, zakaj te ni. Jeli da so ti stric prepovedali k nam hoditi?“

„„Stric mi niso ničesar prepovedali.““

Pavle me prime zdaj za roko in pravi: „Saj sva bila menda zmiraj prijatla in, če imaš Maričko le količkaj rad, tako mi povej, kaj se je godilo v vaši hiši, kar si ti domá.“

„„Stric niso nikoli ne tebe, ne vaše hiše v misel vzeli; to pa vem, da ste v kregu, Mina mi je vse povedala.““

„Kaj pa Marička?“

„„Marička se mi smili, skor zmiraj je objokana; kar sem jaz tukaj, ji stric še niso dali dobre besede.““

„Stopiva tukaj v kraj, nočem da bi naju kdo vidil. Tudi te prosim, nikar ne pravi nobenemu, da sva bila skup, posebno domá ne, nar manj pa stricu.“

„„Tu je moja desna roka, od mene nihče ne bo nič zvedil. Ali tudi Marički ne smem povedati?““

„O, Marički le vse povej, zato te še prosim; toda tako, da nihče slišal ne bo; povej ji tudi, da jo lepo pozdravljam in da naj stopi jutre, če pojde k sveti maši, k šomaštrovim dekletam, jaz jo bom ondi čakal.“

„„Že dobro! Lahko noč!““

„Lahko noč!“

On je zavil v stran, jaz sem šel naravnost proti domu. Strica še ni bilo domá. V hiši ste sedele Mina in Marička; jaz poklekнем zraven Maričke k peči na klop in si grejem oterpnjene roké. Ko gre Mina iz hiše, nagnem glavo proti Marički in jo tiho poprašam: „Ali uganeš, s kom sem govoril?“ Ona me bistro pogleda, pa ko bi trenil, ji šine kri v obraz, da sem mislil, da ji bo glavo razneslo. „Kaj me boš tako gledala, saj vem vse. Pavle te prav lepo pozdravlja in jutri pred mašo se oglasi malo pri šomaštrovih.“

„„Za božjo voljo te prosim, nikar ne jemlji pred stricom Pavleta v misel, tudi Mini ni treba praviti, da si ž njim govoril.““

„Kaj še! Saj vendar nisem več otrok!“

„Ona me objame in kušne na lice, potem sva še dolgo govorila. Na tanko sem ji moral povedati, kako sem Pavleta dobil in kaj sva

govorila, tudi ona mi je pravila veliko reči, katerih še popolnoma razumel nisem, torej sem jih kmalo pozabil.

Pozno na večer so se pripeljali stric. Še toliko smo počakali, da je Jaka djal konja v hlev, potem smo šli kadit in škropit okoli hiše, kot na sveti večer.

Starega leta dan sem te praznike zadnjikrat spal v stricovi hiši, ker drugi dan me je Jaka spet tiral proti šolskim klopém.

Novega leta dan po maši sem imel velik opravke. Bližali so se sv. trije kralji, bilo je treba nove letnice, novih križev in novih čerk. Sicer so se mi smilile lepe čerke, ktere sem lansko leto s tolikim trudom zmalal, lahko bi jih bil pustil in bi bil samo letnico popravil, ali jaz jim nisem mogel pomagati, moja tenka vest mi kaj tacega ni pripustila. Vse je moralo biti pobrisano. Preden so bile nove čerke napravljene, je prešel celi dopoldan, ker vsaka deska po celem stricovem pohištvu, ki je bila kakim vratom podobna, je morala nositi čerke sv. treh kraljev. Veliko truda mi je prizadjala čerka *M*, bodi si da sem bil res bolj okoren memo družih let, bodi si da se je moj estetični okus med letom toliko ogladil, da mi ni bila kmalo vsaka všeč. Tudi križi so mi nagajali dolgo, preden sem jih pripravil, da so lepo po koncu stali.

Po južini se poslovim od vseh, vsedemo se na dvoje sani: perve se odpeljejo proti cerkvi, na drugih pa derčiva z Jakatom proti beli Ljubljani. (Konec prihodnjic.)

Pomenki o domačih rečéh.

Narodno gledišče Varaždinsko.

Dne 18. jan. se je igralo v našem gledišču pervikrat to zimo, in sicer v našem jeziku. Za celo mesto je bil vesel dan, ker ni se čula na gledišnem odru horvaška beseda že od leta 1848, to je celih 11 let. Po tako dolgem postu je lahko razumeti, da so ljudje vreli skupaj, kakor buče pred panjem. Da bi bilo gledišče za polovico večje, ne bili bi mogli najti prostora vsi, ki so želeli. V nedeljo zvečer so začeli izdajati liste za sedeže v gledišču, in drugo jutro ob devetih ni bilo več mogoče ne enega dobiti, če bi ga bil plačal s cekinom. Ljudje so se serdili, in nedolžni prodajavci so imeli dosti križa ž njimi. Akoravno je bil začetek še le ob sedmih, smo šli vendarle že ob šestih noter, ali pomagalo nam ni nič: vsi boljši prostori so bili natlačeni, tako da smo morali terpeti tako gnječo, kot nikoli in to v oddaljenih zadnjih kotih. Terpeli smo prav za prav le mi možaki, ker sedeži so bili le za gospé, kjer jih drugega nič ni mučilo, kakor vročina; to pa, mislim, so le čutile, kedar je igra prenehala, ker sicer je vse mislilo in živelo le z igravci. Možje, ki so se bili zbrali v ta namen, da bi nas razveselovali pred pustom in v postu, so upali sicer prvo igro že 8. jan. spra-

hvaljen". Kakor premagovavce nas spremlja mudir skozi vse mesto in čez dolgi most verbaški do župnikovega stanovanja. Spremlja nas celo v sobo župnikovo, zgovarja se z nami verloh prijazno še nekoliko časa. Trudne dolgega pota nas je verloh domači župnik z ljubeznjivo govorico zabavljaj, šaljivec Fra Pavao iz Dobretića pa je nas razveseljeval s petjem narodnih pesem na javorove gosli. —

Na stricovem domu.

(Dalje.)

Prešli so dnevi, pretekli so tedni; minul je predpust, ki je bil tisto leto posebno dolg in tudi post je šel že proti koncu. Vsak ljubi dan sem vzel pratiko v roke in sem prešteval, koliko dni je še do cvetne sabote. Dnevi so se daljšali, sneg je že skopnel, le v senci je ležal še tu ali tam, pa je vidno kopnel. Popki na drevju so bili od dne do dne debelejši in svitlejši, rumenkasta trava je jela zeleneti in krog cvetečega dreva so rastle zvončki in trobentice. Bili so prav prijetni dnevi in komaj sem čakal velikonočnih praznikov. Iz stricovega doma sem prav malo zvedel, ker ne Maričke ne Mine ni bilo v mesto. Jaka je sicer prišel časih, ali njemu se je vedno mudilo in kakor sem vidil, od Maričke in od tega, kar bi bil jaz rad od njega zvedil, nikoli ni rad govoril.

Ko pride zaželjena cvetna sabota, sem pričakoval Jakata, kakor po navadi; čakam in čakam, ali Jakata ni bilo ućakati. Šel sem v gostivnico, kjer je imel navado s konjem ostajati, da bi zvedel, ali je tu ali ne. Kar me na poti sreća naš šolmašter. „Ravno prav, da te srećam“, me nagovori, „sem že hotel Lojzeta po té poslati. Danes se boš z menó peljal, Jaka ni mogel od doma, ker danes kamen za novi farovž vozijo. Ker sem imel še mnogo družih opravkov, sem prišel sam po Lojzeta in stric so me naprosili, da naj tudi tebe pripeljem. Le hitro se odpravi, pri Bahovcu imam konja, čez pol ure gremo, da bomo do mraka doma“.

Meni s to novico šolmašter ni nič kaj ustregel. Z vsakim drugim človekom, kjer koli si bodi, bi se bil raji peljal, kot ž njim; celo peš bi bil raji šel. Jaz si sam nisem mogel pomagati: kedar sem ga vidil, me je obšla neka plahota; meni je bil le zmiraj pred očmi, kako je s tobačnico v roki in z dolgo brezovko pod pazho pošoli hodil in nas bose reveže po nagih mećah šverkal. Kot solnce sije na vredne in nevredne, tako je on vrednim in nevrednim, saj jaz sem tačas tako mislil, dajal pokušati slast brezove masti. Sicer se je mož od tistega časa, ko me je spustil izpod svojih perut v mestne šole, veliko spremenil; bil je namreć sila prijazen, časih je celó kako smešno povedal, ali jaz mu vendar nisem prav upal. Na vozu sem

se vsedel spredaj k hlapcu; dalj kot sem bil od šolmaštra, ljubše mi je bilo, ker sem se vedno bal, da bi se mož ne spozabil in bi mi ne segel spet v lase, kot svoje dni. Tudi z Lojzetom, ž njegovim sinom, se nisva nič kaj mogla, akoravno sva bila součenca, zdel se mi je preošaben. Nikoli mu nisem pozabil, kako sem moral na ajdovih zernih klečati, ker sem ga bil enkrat malo našeškal. Tudi to me je grozilo, da je na veliko saboto popoldne pri ustajenji on kadilnico nosil, jaz pa le kadilo, akoravno je bil manjši od mene.

Farovski hlapec, ki nas je vozil, mi je razkladal, kdo je pred pustom ali v postu v fari umerl, pravil mi je tudi od novega farovža, kako bo lep, koliko vóz imajo že kamnja in koliko denarja še primanjkuje. Oče in sin sta imela pa zadej svoje pogovore. Kolikor sem mogel razumeti, se je govor pledel le okoli šole, kar je bilo meni strašno zoperno, ker od šole nisem nikoli rad govoril in tudi slišati nisem mogel, če se je kdo drugi od nje pogovarjal, zlasti ob vakancah ne.

Pripeljemo se do farne vasi, šolmašter in sin sta bila domá, jaz sem imel peš še dobre pol ure hodá do stricovega doma. Culico sem dal farovškemu hlapcu, da bi jo Jakatu izročil. Žvižgaje sem jo mahal po cesti; iz verbovih šib, ktere sem pri „studencu“ vrezal, sem poskušal piščalke delati, pa se ni dalo; les se ni hotel še muziti in vsaka cev mi je počila. Pot me pelje skoz majhen gozd, ki na eni strani sega do pokopališča. Sred gozda priteče po poti lepa črna veverica s košatim repom; kot blisk šine na bližnjo smreko in se poganja od drevesa do drevesa. Akoravno sem dobro vedil, da je ne dobim v pest, sem jo vendar s kamnjem pojal z drevesa na drevo, tako sem prišel v ogenj, da nisem zapazil, da grem spet proti cerkvi nazaj. Še le, ko sem skoz smerečje zagledal ozidje pokopališča, sem obstal; kamen mi je padel iz rok in kot bi me kdo podil, sem bežal na cesto in iz gozda. Spomnil sem se namreč obljube, ktero sem pred nekoliko leti jokaje storil stari materi, da nikoli ne bom storil nobeni živali kaj žalega. Ravno v tem gozdu sem našel namreč gnjezdo, iz katerega je ravno veverica zbežala; koj sem mislil, da mora imeti mlade; splezam na drevo in v gnjezdu najdem tri lepe mlade veverce, dve črni in eno erjavo. Starka je skerbno po drevesu skakala in cvilila, reva se mi je res smilila, ali lepih živalic vendar nisem mogel pustiti. Mislil sem si, če vas jaz ne vzamem, vas bo pa drugi, ki vam gotovo tako stregel ne bo, kot jaz. Z gnjezdom vred jih denem v kučmo in tečem ž njimi proti domu. Na skednu sem jim izbral lep varen kotic; da bi jih ne zeblo, sem jih zadelal s predivom. Potem sem jih hodil gledat in sem jim nosil mleko; Bog vé, kolikokrat sem jih na dan obiskal in jih silil, da bi pile mleko, ali vse je bilo zastonj. Jelo me je skrbeti, kaj bo ž njimi; verh tega jih je jel drugi dan mraz tresti, če sem jih še tako v predivo zakopal, se niso mogle ogreti. Sam pri sebi sem mislil: še eno bom poskusil, če še to ne

pomaga, jih bom nesel drugo jutro nazaj. Ko so v hiši ravno večerjali, jih denem v majhni pehar in jih nesem v kuhinjo, da bi se na ognjišču blizo žerjavice ogrele. Med tem sem šel večerjat; ko pridem nazaj, se mi uderejo solze, na glas sem se jel jokati, ker dve živalici ste ležale pri žerjavici vse sožgane in tudi tretja je bila že osmojena; gorkota jih je menda zvalila iz pehara. Ni mi bilo toliko za živalice, akoravno sem jih strašno rad imel; nar huje mi je bilo, ko sem premislil, kaj so te živalice preterpele in vsega tega sem bil jaz kriv, ker sem jih vzel skerbni materi. Stara mati so me ostro posvarili, takrat sem jim obljubil, da nikoli nobene živali mučil ne bom. Danes sem se bil spet spozabil in sem pojal ubogo veverico; še le, ko sem zagledal pokopališče, sem se spomnil nekdanje obljube; zdelo se mi je, kot bi mi duh stare matere žugal iz za zida.

Mrak se je že storil, ko pridem domú. Stric so me na pragu čakali; že na obrazu se jim je vidilo, da so veliko bolj dobre volje, kot so bili o božiču. Sicer se v hiši ni nič spremenilo, le Marička se je vsa predrugačila. Ves čas je nisem vidil se smejati, ali da bi bila vesela, kot časih poprej, govorila je le, kar je ravno morala, in večkrat se je tako zamislila ali pa se je kam zagledala, da ni slišala, če jo je kdo poklical, in kakor se je meni zdelo, je bila ta čas nekaj obledela. Tudi z menó se ni nikoli spustila v govor, kot prejšne čase; na vse moje napeljevanje in upraševanje je le kratko in, kakor sem vidil, z neko nevoljo odgovarjala. Toraj sem jo pustil pri miru.

Pervič, ko sva bila z Mino sama, sem jo prašal, kaj je z Maričko?

„E! kaj bo nek. Marička je nevesta“.

„„Nevesta? pa ni prav nič vesela. Koga bo pa vzela““?

„Tacega moža bo dobila, da ga še vredna ni. Le ne vem, kaj si zbira, ena druga bi še perste oblizala. Mar res misli se prvemu beraču, ki se pritepe, na vrat obesiti? Vesela naj bo, da je tako“.

„„Koga bo pa vendar uzela?““

„Nihče drugi je ne bo dobil, kot Mlinarjev Anton; pretekli teden so bili v komesiji, pismo je že narejeno, po veliki noči bo pa poroka. Res je, da je Anton udovec, pa kaj to? Vendar je še korenjak, da malo tacih, pa kako je dober, dober. Še zdaj pravijo ljudje, kako rad je imel prvo ženo. Tolko rečem, da ni pametna, ker se nekaj brani in hoče nagajati. Tako dobro ji nikjer ne bo, kot pri Antonu, za nobeno delo ji ne bo treba prijati; tako bo živela, kot gospá““.

„„Kaj pa je s Kamnarjevim Pavletom““?

„Kaj je meni mar Pavleta; pri naši hiši se za Pavleta nič ne menimo“.

To je bil najen pogovor. Zdaj sem zvedil, da Marička nima pri hiši nobenega prijatla, celo Mina jo je zapustila. Jaz sem se ji sicer ponujal, ali zame ni marala več.

Veliki teden sem bil skorej več v cerkvi kot doma, vsaki dan sem šel dopoldne in popoldne. Neka sveta groza me je vselej spreletela, kedar sem stopil v tamno cerkev, kateri so bili vse lepotije vzeli. Močno so me ganile vse navade in svete opravila, ktere cerkev ta teden obhaja. Cel dan bi bil lahko poslušal žalostno petje psalmov, po več ur sem stal pred lepim božjim grobom, pri katerem je stal na straži tisti leseni rimski vojak, ki je bil Pavletu tako zelo podoben.

Veliki ponedeljek je imela Mina v kuhinji toliko opraviti, da ji je pot curkoma od čela tekel: po keršanskem nauku namreč je imel priti Maričkin ženin, Mlinarjev Anton. Antona sem že pred poznal: bil je lep, velik mož, kacih trideset let star; daleč okoli je slovel za prvega mlinarja in pridnega gospodarja; vse okoli ga je spoštovalo ne le zavóljo velicega premoženja, temuč tudi zavóljo njegove poštenosti in zavólj njegovega moštva.

Ko sem prišel ponedeljek popoldne domú, je bil Anton že pri nas. Kedar so imeli stric posebne goste, so jih peljali vselej v gornjico, tako tudi danes Antona; se vé, da je bila Marička tudi zraven. Ko se je storila noč, so prišli stric po luč in pri ti priložnosti so tudi mene gori poklicali. To je bilo meni sicer ušēč, akoravno sem se dolgočasil, ker stric in Anton sta imela svoje pogovore, ki niso bili meni nič mar. Marička je sicer tudi tu sedela, pa je bilo ravno tako, kot bi je ne bilo. Kar naenkrat omolkneta stric in Anton, vsem se je zdelo, kot bi pod oknom kdo strune ubiral. Še preden je med nami kdo spregovoril, se zasliši godba. Vsi se spogledamo. Glasovi so bili bolj tihi in rahli, kot bi se ne upali na dan. Neizrečena milina se je zibala v njih: tako šumi poletne večera krotek potok skoz zeleno drago, tako šeptá lipovo listje, ko ga boža hladen večeren veter.

„To je cigan! zavpijejo stric in skočijo na noge, kot bi hoteli doli. Pa kot bi jih bili mili glasovi omamili, jim noge zastanejo; primejo se za stol in stojé, kot bi bili obstekleli. Anton si je z rokó glavo podperl in gledal pred sé na mizo, kot bi jo hotel predreti s svojimi očmi; Maričko je zdaj rudečica oblila, zdaj jo je bledica spreletela, njene oči so bile zalite in posamezne debele solze so kapale iz njih.

Glasovi so se jeli zdaj krepiti, silneje in silneje so vreli in kipele iz gosel in strune so stokale in ječale, kot drevesa, ktere silni vihar pripoguje. Enako bi stokala in ječala reka, v katero bi človek združil vse solze, vesele in žalostne, kar jih je prejokal ves človeški rod od očaka Adama do današnjega dne. Sila glasov se je zdaj nekoliko polegla, pa kmalo so se jeli spet širiti, bolj mirno in enakomerno, pa vendar mogočno so se zlivali iz gosel. Tako dere mogočna reka, katero je obilni dež napojil, ko pride iz pretesne soseske

na široko plan, ko udari z neukrotivnimi valovi čez preozke bregove in svoje vodé poganja čez cveteče planjave.

Na enkrat se glasovi preveržejo v neizrečeno milo vižo, ki mi je spreletela vse ude, in prav dobro sem čutil, kako se mi je kerčilo sercé. Viža je bila čez dalje bolj žalostna, in zdaj je jel še sultan, ki je bil pri podu priklenjen, zraven tuliti, tako da me je skoraj groza bilo. Te viže nisem slišal nikoli poprej in tudi poznej se je nisem domislil, kolikor sem si tudi prizadeval; enkrat sem jo slišal v sanjah čez več let, ko se mi je ravno od tega večera sanjalo. Enako menda poje labod svojo smertno pesem.

Kot bi odrezal, je godba nehala; še enkrat potem so strune zabrenknile, pa tako neprijetno, da so me ušesa zbolele in da mi je šlo po vseh kostéh. Mislím, da so vse strune počile. Ta glas je zdramil strica, zacepetajo z nogami in hitijo po stopnicah doli, jaz pa za njimi. Prav dobro sem slišal besede: „Prekleti cigan! Jaka! spusti sultana za njim“. V naši hiši je bilo vse po koncu, ali od Pavleta ni bilo duha ne sluha. Zunaj je bilo vse tiho in mirno; zvezde so migljale in hladen južen veter je pihljál, bil je prav lep pomladansk večer; kmalo potem se je Anton odpeljal žalosten domú, drugi dan sem pa jaz zapustil stricov dom. (Konec prihodnjič).

Isterska pesem.

(Zapísal J. Volčíc.)

Junak se divojki milo razplakao,
I njoj se je tako potužio:
„Tužni ja, divojko, nočas mi je partit
Priko černe gore v ono ravno polje,
V ono ravno polje, kade turčin kolje;
V onen ravnen polju lepo turan stoji
Z merličén*) ograjen, bosilkon obsajen“.
A divojka je junaku govorila:
„Komu me, junače mlajahnu ostavljaš?“
A junak joj milo odgovara:
„Ostavljan te, divojko, mili majki mojoj,
Izročujen tebe sen susedan mojen,
I Bogu momu velikomu i anjelu čuvaru,
Da te očuvaju, dakle nazad doiden,
Iz turske vojnice z tega ravna polja;
Ali još ti više ja govorin,
Da se ti zame Boga moliš,
Da me nebi turska sablja posikala,
Ni njegova puška ubijala;
Nego da ja lepo zdravo dojden
I tebe lepo zdravu najden.

*) Spitzen.

začuješ, gdje puk jednoglasno uz glagolaše Boga slavi tako, da sva okolica s njihova pjevanja odmieva? Ne spimo dakle! — Premda sam malo z puta zašao, mislim, da mi neće nitko zamieriti, jer tiem hotijah dokazati, da ako bi napomenuti učitelj glagolicu znao, nebi za ostunj bilo, dapače od velike potrebe.

Znam, da će mnogi pokimati glavom na ovu moju „Rieć o dobroj prigodi“ i možda reći, da to nije neg po praznoj slami mlatiti, da to nije nego pusta želja, tašto zahtevanje, buncanje itd.; nu znamdem i to, da, ako ne pokrešeš, kremen ostati će kremen a iskre ne izvabiš niti gube zapališ; tiem drago bi mi bilo, da se koje vještije pero, no moje, o tom glasi, bolje posavjetuje i obilnije i točnije o toj stvari prozbori.

Na stricovem domu.

(Konec.)

V mestu se je pričelo zopet navadno življenje. Dolgočasno se je motal dan za dnevom; nikoli poprej in tudi ne poznej se mi ni tolikanj studilo do mestnega življenja, do učenja in do šole, kot ravno perve tedne po tisti dogodbi v stricovi hiši. Kjerkoli sem hodil in karkoli sem počenjal, mislil sem vedno na svojo ljubo sestrično. Ker sem vedel, kako žalostna je ona, tudi jaz nisem mogel biti nikoli prav vesel; mislil sem si, da najna prijaznost že to tirja. Lotila se me je neka otožnost, ktere prej nisem poznal; naj raji sem bil sam, da me ni nihče motil, ko sem mislil na njo in na ubozega Pavleta. Neizrečeno rad bi bil zvedil, kaj se je od tistega večera, ki mi bo ostal vedno v spominu, godilo na stricovem domu; ali žive duše ni bilo k meni, da bi mi bila prinesla kako novico. Še le čez kake tri tedne pride Mina. Še nikoli me ni njen prihod tako razveselil, kot ravno zdaj — ona me bo rešila iz mučne negotovosti.

Pa kot bi se bil bal kaj neljubega slišati, nisem hotel sam Maričke med pogovorom v misel jemati; čakal sem le, da bi začela sama od tega govoriti. Že precej časa sva govorila od sto družih reči, za ktere je bilo meni in menda tudi Mini toliko mar, kot za lanski sneg. Mislim, da je Mina tudi čakala, da bi jaz napeljal govoricu na sestrično; iz tega obotavljanja se mi je dozdevalo, da Mina ne vé ravno veliko prijetnega povedati. S časom je obema govoricu zmanjkalo, obmolčala sva obá, da si je bilo gotovo obema ravno tisto na jeziku.

„I kako pa bo?“ povzame čez nekoliko Mina, „ali boš mogel priti na ženitovanje?“

Ne vem, zakaj sem se delal, kot bi ne vedil, ktero ženitovanje ima Mina v mislih; menda ker družega nisem vedil na to odgovoriti, sem jo z začudenjem poprašal: „Na ktero ženitovanje?“

„Kaj ti bom pravila, saj veš tako dobro kot jaz; včeraj so jo pervikrat oklicali, v pondeljek, kakor danes štirinajst dni, bo pa poroka.“

„„Tedaj bo vendar Antona vzela?““

„Kaj pa da ga bo, saj ga mora, rada ali nerada. Saj poznaš strica, da ne odjenja od tega, kar si je enkrat v glavo vtepel, če ne vem kaj bi. Jaz ti ne morem povedati, kako pusto je zdaj vse v naši hiši.“ — Pri teh besedah se usede Mina na mojo škrinjico in nasloni glavo v roke — „ali misliš, da je kaj podobe, da bi imeli nevesto pri hiši? Sicer se stricu prav nič več ne ustavlja, prav popolnoma se je udala, ali za poroko se nič ne zmeni, prav nobene stvarice si še ni sama pripravila. Tiho hodi okoli hiše, nobene žal besede ni slišati iz njenih ust, revše se mi zdaj prav smili; kedar koli jo pogledam, se mi milo stori. Da bi le še ta dva tedna hitro minula, znabiti ga bo vendar pozabila, ker Anton je serčno dober mož, on ji bo spolnil vsako željo, katero bo bral v njenih očéh.“

„„Kaj pa je s Pavletom?““

„Sam Bog vedi, kaj je ž njim; živa duša ga ni več vidila od tistega večera, in nihče ne vé povedati, kam je prišel. Gosli smo našli sterte za našim podom, od doma je šel brez vsega slovesa; družega ni vzela, kar je imel na sebi. Kolikor si je tudi Kamnar prizadeval, od njega kaj zvediti, vse je bilo zastonj. Govorilo se je sicer veliko od njega; eden je pravil, da ga je vidil po gozdih med družimi cigani; drugi so govorili, da je med beguni in drevarji v planinah, gotovega pa nobeden ne vé. Nar bolj mislijo ljudje, da je v Savo skočil. Kamnarica je zavoljo tega tudi naročila mežnarju pri sv. Ajdi, kjer pokopavajo utopljenca, ali do zdaj še ni bilo ničesar slišati. Ko bi bil utonil, bi ga bila voda gotovo pri sv. Ajdi vergla na suho, ker Sava ne terpi v sebi merliča.“

„„Čez štirinajst dni bo tedaj poroka; ali bo kaj veliko svatov, ali sta že vabila?““

„Vabil še ni ne Anton, ne Marička, in kakor se kaže, ne bosta veliko svatov imela, vsaj stric bi rad vidil, da bi vse bolj na tihem opravili. Se vé, da to sosedom in vsem drugim, s katerimi ste si v rodu, ni nič prav po volji; marsikdo, ki se je veselil pojedine, zdaj z glavo zmajuje in pravi, da kaj tacega še ni bilo v celi fari, da bi eden naj boljih kmetov svoji edini hčeri tako beraško ženitovanje napravljaj. Tudi nad Antonom se jezé; pravijo, da pleše, kakor stric žvižga in da je sramota za tacega možá, kot je on, da si ne upa, stricovi svojeglavnosti kaj odreči. Vidiš, tako zoperno je zdaj pri nas, da ti nisem v stanu povedati kako, res ni več za prestati; domá se gledamo, kot bi se bili še le včeraj pervikrat vidili, zunaj mi pa drugi ljudje ne dajo mirú. Če si pameten in če hočeš na moje besede kaj poslušati, nikar ne hodi k poroki, bi se znabiti kesal. Pa saj bo tako prej še stric sam gori prišel, bota že ž njim naredila, kakor bosta htela, meni je vse eno.“

To, kar mi je Mina povedala, mi je skor popolnoma vzelo veselje, iti k Maričkini poroki, in vendar bi bil šel — samo da bi bil njo vidil — ko bi mi bili stric le eno samo besedo rekli. Ali iz stricovih besedi sem vidil, da jim je ljubše, da ostanem v Ljubljani. „Kaj bi hodil za tega pol dné“ so djali, „se res ne splača, da bi eden z vozom po té prišel, in te spet nazaj peljal. Boš šel pa raji o binkoštih, saj bom mogel tako na binkoštno nedeljo priti Bregarjevemu Jožku birmo vezat, se boš pa tačas z menó peljal“.

Toraj sem ostal in sem se s tem tolažil, da ni več tako daleč do binkošti. Kakor sem pozneje zvedil, je bilo ženitovanje res prav kratko; svatov ni bilo več, kar jih je bilo ravno treba za priče; po poroki so se peljali na Antonov dom, kjer je bilo kratko kosilo in s tem je bilo vse opravljeno.

Na binkoštno nedeljo sem stal že ob sedmih zjutraj pred kerčmo, kjer so stric in navadno tudi drugi ljudje našega kraja ostajali. Strica še ni bilo ondi, in tudi sicer nobenega znanega. Ustavil sem se pred dvoriščne vrata in sem ogledoval vozove, ki so memo derdrali in pa vesele obraze otrok, ki so na njih sedeli. Veliko iz med njih je bilo menda pervikrat v mestu, ker se niso mógli prečuditi velikim hišam, ki so kar zderžama zidane in ki so skoraj tako visoke, kot farna cerkev. Dekleta so bolj plašno gledale okoli sebe; vem, da je marsiktera premišljevala, ali jo bodo gospod škof res tako hudo po licu udarili, kot jo je poredni pastir domá strašil. Ura je šla na devet, strica pa le še ni bilo od nobenega kraja. Ravno sem mislil iti po cesti njim naproti, kar se pripeljeta na lepem vozu Mlinarjev Anton in pa Bregarjev Jožek, kateremu bi bili imeli stric birmo zavezati. Komaj se prikaže Anton z vozom na dvorišče, že priskočita oba hlapca; eden plane nad konja in ga hitro izpreže, drugi pa hitro vzame lepe koce iz voza in ga porine v senco, da bi se na solncu ne razpokal; drugi možjé so si pa večidel sami izpregali. Mislim, da sta bila hlapca zato tako urna in postrežljiva, ker sta poznala Antona, da on ne gleda ravno na vsak groš, in da se pri njem marsikaka kupica vina dobí.

„Kako pa to, da ni strica?“ poprašam Antona, ko je stopil iz voza, „ali boš ti Jožku birmo zavezal?“ — Anton ni hotel drugače, da sem ga mogel tikati — pa vendar ne, da bi se bilo stricu kaj zgodilo?“

„Nič jim ni hudega ne. V Moravčah sò bili zadnjič na sejmu, pa jih je bila nekaj vročina prevzela. Zato se v taki vročini niso upali iti od doma, ker se bojé, da bi se jih ne prijela tista huda merzlica, ki jih je predlanskim tresla celo poletje. Toraj so mene naprosili, da bi šel fantu za botra. Po kosilu se boš pa z meno

peljal, potem ostaneš lahko pri nas, ali pa greš k stricu, če bi ti pri nas ne dopadlo““.

Birma je minula in Jožkovo pravo veselje se je zdaj začelo; sam ni mōgel nositi vseh reči, kar mu jih je boter nakupil. Ko ni vidil ne pri pomarančarjih, ne pri medičarjih stvarice, ktero bi bile njegove oči poželele, smo šli h kosilu in potem smo derdrali proti domu. Solnce nas je pripekalo v herbte kot žerjavica; strašno soparno je bilo, od nobene strani je ni bilo hladne sapice, da bi nam bila hladila goreče lica. Jožeka je nekoliko vročina omamila, nekoliko mu je pa gosposko kosilo tako dobro storilo, da je na vozu zadremal, mi dva z Antonom sva se pa pogovarjala od mnogoterih reči. Tudi Maričko je večkrat v misel jemal, in iz vseh njegovih besed se je vidilo, kako preserčno jo ljubi.

Dve uri smo imeli še do doma, ko smo se ustavili pri znani kerčmi, kjer nas je Bregar, Jožekov oče, pričakoval. Anton se je mislil le toliko muditi, da bi očetu fanta izročil in da bi kobilu napojil, ali Bregar in kerčmar ga po nobeni ceni nista spustila. „Anton! nikar ne bodi tak“, ga opominja kerčmar,“ saj preide leto in dan, ko se ne oglasiš pri nas, vsaj danes se malo pomudi. Ne mudí se ti nikamor, do noči si lahko domá in če bi tudi ne bil, kaj neki! Saj imaš ljudi domá, ki ti vse opravijo. Janez! — se oberne proti hlapcu — le izprezi kobilu, pa zobati ji daj; živina mora tudi imeti svoj počitek in užitek“.

Anton ni vedil, kaj bi storil, kar ga prime Bregar za roko. „Anton! menda vendar ne pojdeš prej od mene, da se pri kaplji vina kaj pomeniva; kar naravnost ti povem, strašno bi se mi zameril, če bi mi tako naredil. Fantu si birmo zavezal, pa bi ga ne spila zdaj en polič skup! Vem, da si ga lahko sam kupiš, če si ga potreben, ali mene tudi ne bo preveč bolelo, če dam za en bokal ali pa še več. Lej! sram bi me bilo, če bi tako narazen šla; saj tako malokdaj skup zadeneva, pa da bi še danes, ko si meni in mojemu sinu tako dobroto skazal, meni nič, tebi nič šel naprej? Nak, tega mi vendar ne boš storil. Če že zavoljo mene nočeš ostati, ostani vsaj zavoljo ljudi, da ne bodo potem govorili: Lejte si! za botra mu je bil, pa se še poznati nočeta“.

Se vé, da se zdaj Anton ni mōgel več ustavljati. Pri vinu se govorica uname, beseda da besedo in tako smo obsedeli do mraka. Zdaj pa Antona ni bilo dalj uderžati, posebno ker so se izza krim-ske gore jeli vlačiti sivi hudourni oblaki, ki so napovedovali nevihto. In res, komaj sva bila^o iz vasí, je že jelo bobneti v oblakih, ki so se čedalje huje kopičili in za Krimom se je hudo bliskalo. Anton se ozre nazaj in pravi: „Nocoj bo pa hudo; Bog daj, da bi prišla še do doma, preden se bo ploha ulila“. Pri teh besedah udari po kobili, da je šla kot živi ogenj. Germenje je čez dalje bolj glasno rohnelo. V višini so vihrale hude sape, to se je vidilo pri visocih drevesih,

kterim so se šibili močni verhi; pri tleh je bilo pa vse tako mirno, da še prahú ni vzdignilo. V gozdu, skoz kterega sva se zdaj peljala, je bilo tma, kot v rogu; le na trenutke so razsvitljevali urni bliski najino pot, po drevju je pa šumela tiha groza. Ravno ko sva prišla iz gozda, predere blisk oblake. Meni je kar vid vzelo, zdelo se mi je, kot bi ognjena žerd iz nebés letela na naji in grom je ropotal, kot bi se nebó podiralo. Jaz sem se te prikazni, ktero sem pervikrat vidil, tako ustrašil, da sem padel znak nazaj na voz in ene trenutke se nisem zavedil. „Nekam je trešilo“, pravi Anton, ko je splašeno kobilu umiril, „o sveti Florijan vari nas časnega in večnega ognja!“ Komaj je Anton te besede izgovoril, se je že zasvetil plamen na polju pod cesto in iz bližnje podružniške cerkve je klical mili glas plat zvona ljudi na pomoč. „To je Kovačev kozolc“, spregovorí Anton, „to je še sreča, da je prav na samem in da je še prazen“. Prec ko je bila strela udarila, so jele padati debele posamezne kaplje in zdaj se je ulila strašna ploha, kot bi bile vse nebeške zatvornice odperte. Do Antonovega doma je bilo ravno še toliko daleč, da sva bila oba do kože premočena, ko smo obstali pred hišo. V hiši so imeli še luč in vendar se ni prikazal noben hlapec, da bi bil konja spravil pod streho. Voda, ki goni Antonove kolesa, je silno naglo narasla, da je že čez korita uhajala, in sicer pohleven potok je šumel in razgrajal, da v hiši niso mogli slišati, kdaj sva prišla. Oboje vrata so bile zaperte, Anton udari ob nje dvakrat z nogo in kmalo se je zasvetila luč v veži in dekla nama je odperla. Meni se je zdelo, kot bi se naji bila ustrašila. Ko stopiva v hišo, je bila vsa družina skup, menda so ravno molili, le Maričke ni bilo viditi. Anton se ozre po hiši in ker je ni vidil, upraša: „Ali je šla ona že spat?“ Posli so se spogledali — odgovoril pa nihče ni. Anton jih gleda en čas in ne vé, kaj to pomenja. „Za božjo voljo! govorite vsaj, kaj pa je? kje je ona?“

Mlinski hlapec povzame besedo in pravi: „Od poldne je nismo več vidili; ko smo šli od devete maše, je ostala za nami; s staro Hostarico ste se prav živo pomenkovale, in ko je prišla domú, se je nekaj preoblekla in še južine ni čakala, ker tako je šla iz doma, kam? tega nam ni povedala, in tudi ne, kdaj bo prišla nazaj. To smo vidili, da se je obernila proti brodu; toraj mislimo, da je šla očeta obiskovat in hudo vreme jo je zadržalo, ker zdaj res ni, da bi šel človek izpod strehe“.

Anton ni na to nobene zinil. Molčé je gledal pred se na tla, potem je šel enekrati po hiši gori in doli. Vse je bilo tiho v hiši, družega se ni slišalo, kot šumenje razdraženega potoka; zdaj gre Anton iz hiše naravnost v hlev, oberzdá konja in premočen kot je bil zasede konja in odjaha. Peketanje konjskih kopit se je razlegalo po cesti proti brodu.

Družina je šla tiho k pokoju in tudi mene je kmalo premagalo spanje, da si tudi so čudne misli rojile po glavi.

Ko sem se drugo jutro prebudil, je bilo solnce že visoko na nebu in čudno se mi je zdelo, kako da je tako tiho v hiši, tudi mlinske kolesa niso ropotale, pa sem mislil, da stojé zavoljo velicega praznika. Ko sem prišel doli v hišo, je bilo že vse na nogah, pa vsi so hodili le po perstih in nihče si ni upal na glas govoriti. Dolgo nisem mogel zvediti, kaj da je prav za prav, ker nihče ni imel časa, da bi bil na moje uprašanje odgovarjal. Še le, ko sem vidil bližnjega zdravnika stopiti iz spavnice, sem zvedil, da imamo bolnika v hiši. Jaz sem prec mislil na Maričko, in tako je tudi bilo. Anton je hodil sem ter tje, kot bi se mu bilo sanjalo, na nobeno vprašanje ni dal odgovora, ali pa je vse na robe odgovarjal. Tu in tam sem od kacega posla ujel kako besedo, ali natanjko nisem mógel zvediti, kaj se je zgodilo od sinoč naprej. Ker sem zdravnika lepo prosil, da naj me pusti k bolni, me je peljal k nji. Oči je imela v mé uperte, ali gledala me je tako serpo, da sem vidil, da me ne pozná, prijel sem jo za roko in jo klical po imenu, pa vse je bilo zastonj. „Kar sem jaz tukaj, se še ni zavedila“, pravi tiho zdravnik, „puščal sem ji že, pa nič ne pomaga“. Imela je prav težko sapo, huda vročina jo je kuhala, in kri ji je silila v glavo.

Spomnil sem se na lanske binkošti, kako živa in vesela je bila še takrat in koliko britkih ur je mogla reva prestati preteklega pol leta. V serce se mi je smilila, nisem je mógel dalj gledati, toraj sem se napravil in sem šel od doma. Hodil sem križem po produ in po gozdih, da sem bil že truden in solnce je že medlelo, ko sem se vernil na dom. Že od deleč sem slišal glasen jok in prec se mi je zdelo, kaj pomenja. In res, te ure, kar mene ni bilo doma, se je ločila blaga duša iz svetá; roža je zvenila, ko se je komaj razcvetela. Neizrečeno me je bolelo serce in vendar ni bilo solze v mojem očesu. Stric in Mina sta bila tudi tukaj, Mina je jokala, da bi se bila kmalo v solzah utopila, stric so bili pa mirni, ali spremenili so se, kar jih nisem več vidil, da sem se ustrašil, ko sem jih zagledal. Ravno še ob pravem času so prišli, da so še živo vidili svojo edino hčer in da so ji zatisnili oterpnjene očesi. Kot so pravili, ji je bilo popoldne malo odleglo, da je veliko lože sópla, kar naenkrat globoko izdihne, se verže po koncu — in pade mertva nazaj; zdravnik je pa rekel, da se ji je velika serčna žila utergala. Hotel sem iti na vsele praznike, pa sem prišel k pogrebu! Čez dva dni smo jo pokopovali. Bilo je lepo jutro, od vseh krajev so prišli pogrebci, prišel je tudi Kamnar. Ko ga stric zagledajo, mu grejo naproti in mu podajo roko; oba sta bila ginjena, obema so igrale solze v očéh in, če tudi nista mógla govoriti, se je vendar vidilo, da ni nobenega sovraštva več med njima. Oba sta ga drago plačala. Na potu, ko smo bili že blizo cerkve s pogrebom, pride tropa ciganov iz bližnjega gozda, in

ko odidejo pogrebci memo njih, stopijo tudi oni v versto, moški s parom, babe in otroci pa vse križem, tako so šli do cerkve, potem so se spet obernili proti gozdu. Meni in menda vsem drugim se je to kaj čudno zdelo; nehoté sem se spomnil na Minine besede: Cigani so ga pustili.

V cerkvi je bila črna maša in po maši smo jo zagrebli. Iz stotero ginjenih serc so kipele vroče želje in molitve k nebesom za njen mir in pokoj.

Na binkoštno nedeljo zjutraj so našli pri sveti Ajdi utopljenca, ki je že več tednov v vodi ležal in ktereга je Sava prejšno noč vergla na suho. Po obleki in po laséh so spoznali nesrečnega Pavleta; še tisto jutro je zvedila to Hostarica, in pri deseti maši je povedala Marički. Ko bi bil tisti dan Anton domá, pa bi bilo znabiti vse dobro, ker Marička bi ne bila šla k sveti Ajdi. Utopljenec je bil že pokopan, ko je prišla doli; cel popoldan je prejokala na grobu, in skor s silo jo je mogel mežnar proč peljati. Mrak se je že delal, ko se je napravila proti domu, kar pride tista huda nevihta, ki je tudi naji z Antonom ujela. Od slabosti in žalosti je na potu obležala, Anton jo je našel unkraj broda pod eno verbo, ko se že več ni zavedila in tudi pozneje ni prišla k zavesti, drugi dan so se pa že stekle njene ure.

Na stricovem domu je bilo zdaj puščobno, vse je bilo prazno, mertvo; angelj sreče in veselja je zginil iz hiše. Strica je ta zguba hudo zadela; jeli so bolehati, lotila se jih je nadležna naduha, ktere se niso mógli odkrižati. Dvakrat so na vseh vernih duš dan še prižgali luči na grobu rajnce hčere; ko je pa prišla na drugo pomlad spet lastovica od juga, je sicer našla staro pohištvo, našla je tudi svoje gnjezdo na podstrešju — ali gospodarja ni bilo več, vzela ga je zima.

Lepo pomladansko jutro je bilo, ko sem stal na novem grobu, v katerem so počivali ljubi stric. Rumena beka v kotu pokopališča je ravno razpuščala žlahtno listje, cvetlice na Maričkinem grobu so jele razcvetati in nad mano v sinji višavi je žvergoleval škerjanec. — O blagor tebi, srečna tica! ki letaš visoko nad nami; ti ne poznaš naših rev in nadlog, ti ne veš za strasti in britkosti, ki morijo in tarejo ubogo serce človeško.